

Samfunnsdelen – ROS for Radøy.

Innleiing:

Då risiko- og sårbarheits analysen (ROS) for Radøy vart rullert i 2013, var det brann i skog og utmark som kom på topp blant trugsmåla for samfunnet vårt.

I mellomtida har det vorte gjennomført eit arbeid saman med BKK og Hordaland Fylkeskommune, der ein særskilt såg nærare på korleis ein kan førebygge ei slik hending. Det er ein rapport frå dette arbeidet. Der tek ein mellom anna opp framlegg til korleis lokalsamfunnet kan redusere faren for brann i skog og utmark.

På denne bakgrunnen får no denne hendinga redusert aktualitet som det viktigaste trugsmålet mot vårt samfunn.

I den same ROS-analysen i 2013, gjorde arbeidsgruppa ei oppdeling av mogelege risikohendingar. Ein gjorde eit skilje mellom trugsmål frå hendingar i naturen og trugsmål som skuldast menneskeleg aktivitet. Resultatet vart at langt dei fleste trugsmåla som vart identifisert, hadde sin bakgrunn i menneskelege handlingar. Dette var både ulukker av typen oljeutslepp på land og sjø, svikt i el-tilførsel eller risiko ved innføring av ny teknologi.

No har ein på nytt hatt ein gjennomgang av kva hendingar ein ser på som trugsmål mot tryggleiken og velferda til innbyggjarane i Radøy kommune.

Arbeidsgruppa har komme fram til at dei naturskapte ulukkene som kan ramme samfunnet vårt, truleg ikkje har vorte fleire. Dei har kanskje vorte meir sannsynlege, men verknadane av at det regnar og blæs, har ikkje vorte meir dramatiske.

Dette skuldast at mykje regn og sterk vind til alle tider har vore røynda. Samfunnet har difor lært seg å leve med desse trugsmåla frå naturen, og er budd på at hendingar skjer årleg.

Fokuset har såleis vore på dei menneskeskape hendingane. Kvar sektor i kommunen har eigne analyser og planar for sin sektor. Det gjeld vatn- og avlaup, helse, veg, brann- og redning også vidare.

Det finst likevel nokre overordna tema som gjeld for alle sektorane og som kan få verknad for alle som bur i kommunen. Desse temaa var teke med i den førre utgåva av ROS, men fekk då relativt låg plassering i lista over trugsmål.

Dette gjeld hendingane bemanningssvikt, innføring av ny teknologi, sabotasje, terrorangrep, generell svikt i kommunikasjonssystema.

Alle sektorar tek heile tida ny teknologi i bruk, stendig høyrer ein om sabotasje og terror andre stadar, og stendig manglar det folk til å ta seg av oppgåvene som samfunnet skal utføre på vegne av oss alle.

Me veit og at i vår tid vil folk flest straks ta ein telefon eller sende eit ebreiv om noko skjer. Er el-nettet ikkje i funksjon kan me ikkje ein gong kjøpe mat. Svikt i kommunikasjonssystema er soleis ei veldig alvorleg hending.

Diskusjonen i arbeidsgruppa avdekkja at nett desse hendingane har stort fokus i kvardagen. Særleg gjeld dette innføring av ny teknologi, svikt i bemanning og svikt i kommunikasjon. Arbeidet med ROS har difor denne gangen sett seg føre å undersøkje kva desse hendingane har å seie for tryggleik og velferd i samfunnet vårt.

Kort attersyn:

I arbeidet med rullering av ROS har ein mellom anna lese boka som heiter «Eg likar Radøy best».

Dette var for å finna ut kva folk ser på som viktigast for trivnad og tryggleik i vårt samfunn. Boka er eit attersyn over utviklinga i Radøy kommune i dei 50 åra øya har vore samla til «eitt rike». Ein får soleis i denne boka eit innblikk i korleis samfunnet har endra seg frå 1964 og til i dag. Dette meinte arbeidsgruppa kunne gje bakgrunn for å seie noko om nye eller endra trugsmaal.

Boka nemner i fleng alt ein har fått til av ytre nyvinningar: skular sjukeheimar, turvegar, gode planar for nye husvære, betre vegar, arbeidsplassar og så bortetter. Heile tida er det klart at alt som er nytt er betre enn det som var.

Og dette er truleg sant. I desse 50 åra har ein gått frå eit fattig og kanskje lite utvikla samfunn til eit moderne samfunn der tenester som vert ytt er på høgd med det andre kommunar i landet vårt yter.

Samstundes synest det som om ei anna utvikling har gått parallelt. Dette er ei utvikling frå eit samfunn der gode til alle kunne skapast og byggjast ved at ibuarane sjølv såg kva som trongst og så tok fatt på bygging: bankvesen, nye vegar, sjukeheimar, musikkorps, galleri og turvegar, ymse kulturuttrykk. Det var bygda sine beste menn og kvinner med hjelp av dugnad frå alle, som fekk ting til å hende.

Sidan, i slutten av tidbolken, kjem tenestene utanfrå. Kommunen får litt pengar og eit regelverk og må bygge det samfunnet som er vedteke sentralt. Dette representerer framskrittet, og me veit heller ikkje om anna enn at me må bøye oss for dette framskrittet. Initiativet er flytta frå folk flest til «det offentlege».

Ramma rundt heile livet har vorte kommunen som den som produserer og sikrar.

Premissane for dette arbeidet med å rullere ROS er at me skal halde fram med å sjå Radøy kommune som framtida sin produsent av tryggleik og godt liv på Den grønne øya. Men det vert vanskelege å vurdere risiko og tryggleik og korleis det gode samfunnet skal tryggast utan å ha eit sideblikk på at den næraste kommunen vert borte, medan samfunnet her ute skal halde fram.

På ny må me sjølv kanskje ta større ansvar for å produsere tryggleik, trivnad og godt liv for oss som bur på øya?

Truleg må me då vende blikket litt attende til byrjinga av dei 50 siste åra, for å finne ut kva var det som fekk folk til å engasjere seg i samfunnet sitt. Korleis kan dette halde fram når kommunen vert trekt lenger unna samfunnet vårt her ute?

Engasjementet handlar slik me i arbeidsgruppa ser det, om nærleik til samfunnet og ei føling av eigarskap til korleis innhaldet i samfunnet vert skapt. Ein må og tru på at det nyttar og gjere ein innsats. Ein må ha kunnskap om samfunnet sitt og det må vere plassar der ein møtast og samtalar om kva som er viktig, kva ein saknar og korleis ein skal samla kreftene for å få til endring. Kanskje må ein og kunne tenke at alle nye ting ikkje naudsynleg er av det gode. Utviklinga går ikkje i ei bein linje framover til noko betre.

Mellom anna på denne bakgrunnen er det gruppa har diskutert «Svikt i bemanning», «Ta i bruk ny teknologi», «Svikt i kommunikasjonsystema», «Sabotasje og terror».

Grunnen til dette fokuset er todelt. Dersom nokre av desse hendingane finn stad vil det og få verknad for mange andre risikovurderingar t.d. ulukker vil truleg få meir alvorleg konsekvens om kommunikasjonen ikkje verker, frakt av farleg gods vil verte meir utrygg om det er stor risiko for sabotasje eller terror.

Men desse hendingane kan og vere eit trugsmål i seg sjølv. Dette meiner me særleg gjeld dersom det er sant at menneska i vår tid ikkje lit på seg sjølv, ikkje er vande med å ta ansvar, men lit på at kommunen ordnar opp.

Teknologien som vert innført eller sviktar er i dag mykje meir altomfattande enn tidlegare. Den gjennomsyrr kvar dagen og gjer ofte at avstanden mellom folk aukar. Korleis skal ein skape eller vidareutvikle tryggleik og trivnad dersom avstandane mellom folk aukar og møteplassane er få? Korleis skape ansvarsføling i eit samfunn ein føler at ein ikkje eig?

Kommunen sin økonomi er ikkje så god og ein vil løyse dette mellom anna med å erstatte folk med maskinar på ymse plan. Det er truleg lett å tenke at maskinane no kan overta menneska si rolle og då får me råd til meir. Gruppa meiner ROS må vere ei viktig og sjølvsgd aktivitet før innføring av ny teknologi Dette gjeld uansett kva type teknologi det gjeld og kva type oppgåver ny teknologi skal løyse. Då kan det verte avdekka kva oppgåver som faktisk vert løyst, og om teknologien skaper nokre nye oppgåver som samfunnet (samværet mellom folk) må løyse. Utan grundig analyse kan det verte hol i kommunikasjon. Kanskje dette er trugsmål nr.1 i samfunnet i dag – avstand, forskjellig oppfatning av røynda og difor store problem med å skape fellesskapet som må til for å nå målet om tryggleik og fellesskap.

Denne tilnærminga vert spegla i rangeringa av hendingar. Desse «nye» og daglege utfordringane med ny teknologi og manglande bemanning har vorte skubba oppover på lista.

Eit eksempel på ein stad der menneske er erstatta av maskinar, er landbruket. Konsekvensane ser med t.d. dette året: villare og våtare sommar gjer det svært vanskeleg å hauste avlinga. Dei store maskinane, dei sundkøyrde grøftene, den sårbare grassvoren og den manglande forståinga for samanhengane i naturen, er kanskje eit stort trugsmål mot at me i framtida skal ha tryggleik for maten. Mattryggleik lokalt er ei ny hending innført i ROS ved dette høvet.

Ide:

Arbeidsgruppa som har rullert ROS, meinte det kunne skape betre kommunikasjon og såleis betre forståing for kva ROS handlar om, om nokre sentrale hendingar i denne utgåva av risiko- og sårbarheitsanalyse for Radøy-samfunnet kunne illustrerast med bilete.

Ein gjennomgangsfigur i nokre «videosnuttar», der ein freistar å framstille risiko og sannsyn ved desse nye hendingane:

- Innføring av ny teknologi
- Svikt i bemanning
- Svikt i kommunikasjon
- Sabotasje og terror

I ei tid der all tilgjengeleg informasjon flyt fritt og der folk kan velje på kva måte dei vil motta informasjonen og kven dei vil få han frå, kan det vere vanskeleg å skape sams forståing av kva utfordringar samfunnet står framfor.

Arbeidsgruppa har då tru på at eit bilete av ein situasjon som alle får sjå, kan gjere det lettare å einast om kva som må gjerast.

Analysa sine resultat er sett opp i ei matrise som syner hending, trend, kva område i samfunnet som vert råka eller påverka av hendinga og sannsyns og risikotabell.

Dette sett saman gjev rangeringa i matrisa.

Akseptkriteria bruk i analysa er.

RISIKO = SANNSYNLEGHEIT x KONSEKVENNS

Sannsynlegheit
Sannsynlegheit er det same som hendingsfrekvens, altså kor ofte ei hending kan skje.

SANNSYNLEGHEIT	VEKT	DEFINISJON
Særs sannsynleg	5	Ei hending per år eller oftare
Mykje sannsynlige	4	Ei hending per 1-10 år
Sannsynleg	3	Ei hending per 10-100 år
Mindre sannsynleg	2	Ei hending per 100-1000 år
Lite sannsynleg	1	Mindre enn ei hending per 1000 år

Konsekvens

Begrep	Vekt	Liv og helse	Miljø	Økonomiske verdiar
Ufarleg	1	Ingen personskader	Inga miljøskade	Skader opp til 100 000
Ei viss fare	2	Få og små personskader	Mindre miljøskade	Skader opp til 500 000
Kritisk	3	Få, men alvorlege personskader	Omfattande skade	Skader opp til 7 millionar
Farleg	4	Opp til 2 døde Opp til 5 alvorleg skadde Opp til 20 evakuerte	Alvorleg skade på miljø	Skader opp til 35 millionar
Katastrofalt	5	Over 2 døde Over 5 alvorleg skadde Over 20 evakuerte	Svært alvorleg og langvarige skade på miljø	Skader over 35 millionar